

Ustawa
metropolitalna
dla Pomorza

Ustawa metropolitalna

Przewodnik dla mieszkańców

Czym jest metropolia?

Wyobraźmy sobie metropolię jako jedną, zgraną drużynę pomorskich miast, gmin i powiatów, które grają do tej samej bramki. Zamiast działać na własną rękę, Gdańsk, Gdynia, Sopot oraz sąsiadujące z nimi gminy i powiaty łączą siły, by wspólnie rozwiązywać codzienne problemy mieszkańców.

Warunek jest jeden: ten wspólny obszar musi zamieszkiwać przynajmniej milion osób. Kiedy drużyna zacznie działać? Wszystkie wspólne plany i zadania ruszą pełną parą już po 3 miesiącach od momentu, gdy rząd podpisze oficjalny dokument powołujący naszą metropolię.

Zadania metropolii

Metropolia realizuje kluczowe zadania publiczne we własnym imieniu, dbając o to, by nasz region rozwijał się w sposób spójny i nowoczesny.

ZADANIA USTAWOWE

Do obowiązkowych zadań należy prowadzenie wspólnej polityki rozwoju, kształtowanie ładu przestrzennego oraz ochrona środowiska połączona z adaptacją do zmian klimatu. Drugim wielkim filarem codziennego działania związku jest transport: metropolia odpowiada za planowanie, organizowanie i integrację transportu zbiorowego, zarządzanie zrównoważoną mobilnością miejską, opiniowanie inwestycji transportowych oraz wspólną promocję regionu.

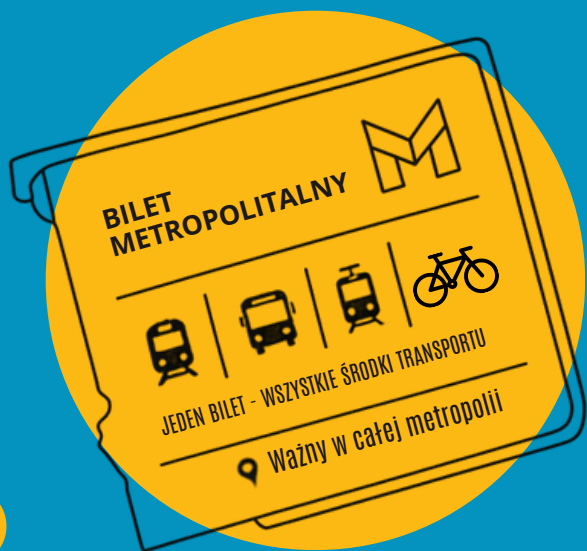
ZADANIA FAKULTATYWNE

Dodatkowo, związek może wspierać lokalną edukację i naukę, dotować kulturę, rozwijać odnawialne źródła energii (OZE), dbać o nowoczesną gospodarkę odpadami komunalnymi czy prowadzić centra usług społecznych i wspólnych.

Wszystkie te działania są realizowane w partnerski sposób. Prawo wprost gwarantuje, że zadania metropolii nie mogą wkraczać w kompetencje ani naruszać zakresu działania poszczególnych gmin i powiatów.

Jeden bilet i sprawniejsze dojazdy

Koniec z zastanawianiem się, jaki bilet kupić i jak przesiąść się z autobusu do pociągu. Metropolia weźmie pod swoje skrzydła cały transport, układając rozkłady jazdy autobusów, tramwajów i trolejbusów tak, by działały jak w jednym, dobrze naoliwionym zegarku.

Dokładnie rok po utworzeniu związku, metropolia oficjalnie przejmie ster i stanie się głównym organizatorem komunikacji miejskiej. Co więcej, państwo przez pierwsze 5 lat (od 2027 roku) będzie przekazywać metropolii specjalne dotacje na to, by regionalne pociągi jeździły częściej, sprawniej i bez zakłóceń.

Wspólna tarcza klimatyczna

Zamiast walczyć z wichurami, suszami czy podtopieniami w pojedynkę, stworzymy wspólną tarczę ochronną. Metropolia opracuje jeden duży, spójny plan radzenia sobie ze zmianami klimatu.

Dzięki temu mniejsze gminy nie będą już musiały pisać i opłacać własnych, osobnych planów. Dodatkowo będziemy wspólnie budować i unowocześniać ekologiczne zakłady przetwarzania odpadów oraz inwestować w zieloną, czystą energię ze słońca, wiatru i innych odnawialnych źródeł.

Nauka, kultura i pomoc blisko domu

Mądra przyszłość: ustawa nakazuje metropolii przeznaczać co najmniej 5% swojego budżetu na współpracę z pomorskimi uczelniami i badania naukowe. Pieniądze te pomogą też rozwijać nowoczesne szkoły średnie i branżowe centra kształcenia zawodowego.

Kultura na wyciągnięcie ręki: lokalne teatry, muzea czy zabytki będą mogły liczyć na bezpośrednie dotacje z budżetu metropolii, by oferować ciekawszy program dla mieszkańców.

Wsparcie blisko domu: gminy będą mogły przekazać metropolii tworzenie i prowadzenie Centrów Usług Społecznych. Dla nas oznacza to łatwiejszy dostęp do opieki nad seniorami, wsparcia rodzin czy innych usług socjalnych tuż za rogiem.

Skąd weźmiemy na to pieniądze?

Pieniądze na rozwój weźmiemy z podatków, które i tak każdego roku płacimy! Nasze podatki – zamiast trafiać do Warszawy – zostaną na Pomorzu.

Ustawa gwarantuje, że część podatku PIT (dokładnie 0,49% od mieszkańców gmin związku oraz 0,14% od mieszkańców powiatów) nie pojedzie do Warszawy, ale zostanie u nas, na Pomorzu.

To oznacza aż do **900 mln zł** dodatkowych środków dla naszego regionu w latach 2027–2029 (150 mln zł w 2027 r., 250 mln zł w 2028 r. i aż 500 mln zł w 2029 r.)!

Skąd weźmiemy na to pieniądze?

Ale to nie jedyne źródła. Ustawa przewiduje dodatkowe drogi finansowania, dzięki którym metropolia zyska jeszcze większy rozmach:

Coroczne składki pomorskich samorządów:

wszystkie gminy i powiaty tworzące metropolię będą płacić regularną składkę roczną. Składa się ona z części stałej (dla gmin to 0,0024 ich dochodu z PIT, a dla powiatów 0,00069) oraz części zmiennej (która zależy od tego, ile konkretnych zadań dany samorząd zdecyduje się przekazać metropolii do wspólnego wykonania).

Pieniądze z Unii Europejskiej i fundusze zagraniczne:

ustawa wprost otwiera metropolii drogę do sięgania po bezzwrotne środki europejskie oraz inne dotacje zagraniczne. Jako potężny gracz reprezentujący ponad milion mieszkańców, będziemy mieli znacznie większą siłę przebicia w walce o unijne miliony na transport czy ekologię.

Państwowe dotacje celowe: metropolia będzie mogła otrzymywać bezpośrednie wsparcie finansowe z budżetu państwa (np. na rozwój regionalny) oraz z funduszy takich jak Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Sprawiedliwy podział: wsparcie dla mniejszych

Co ważne, ustawa pilnuje, aby mniejsze miejscowości nie zostały zepchnięte na boczny tor.

Zapisano w niej twardą zasadę: co najmniej **40%** pieniędzy na zadania własne metropolii musi zostać wydane na rozwój mniejszych gmin (czyli tych, które nie są miastami na prawach powiatu).

Dzięki temu zyskają wszyscy – i duże miasta, i mniejsze gminy wokół nich.

Bezpiecznik finansowy: rygorystyczny limit na koszty administracji

Ustawa wprowadza tutaj rygorystyczny szlaban finansowy, dzięki czemu mieszkańcy mają pełną gwarancję, że pieniądze trafią tam, gdzie są najbardziej potrzebne. Łączne wydatki na całą działalność administracyjną związku – w tym na obsługę jego organów, koszty biurowe, doradztwo, obsługę prawną oraz na promocję działalności metropolii – **nie mogą przekroczyć 5% całego jej budżetu.**

Oznacza to, że **co najmniej 95%** wszystkich środków **musi być przeznaczone bezpośrednio na realne działania i inwestycje służące mieszkańcom**, takie jak integracja transportu, ochrona klimatu czy rozwój mniejszych gmin.

Dzięki temu mamy pewność, że metropolia będzie napędem nowoczesnego rozwoju Pomorza, a nie maszyną do mnożenia kosztownych urzędniczych etatów.

Jak działa metropolia?

Sprawne zarządzanie tak dużym obszarem, zamieszkałym przez ponad milion Pomorzan, wymaga jasnego podziału ról i zgranej współpracy. Nasza Metropolia nie jest kolejnym skomplikowanym urzędem, lecz przejrzystą strukturą, w której każdy ma precyzyjnie określone zadania. Stery nad tym wspólnym projektem trzymają dwa ściśle współpracujące ze sobą organy.

ZGROMADZENIE

Głównym organem decyzyjnym i kontrolnym jest Zgromadzenie, czyli nasz metropolitalny parlament. Zasiadają w nim wójtowie, burmistrzowie, prezydenci miast oraz starostowie powiatów z całego regionu. To oni podejmują najistotniejsze decyzje, takie jak uchwalanie budżetu związku, planów transportu publicznego czy tarczy klimatycznej dla całej metropolii.

ZARZĄD

Codziennymi, bieżącymi sprawami związku kieruje Zarząd, czyli zespół profesjonalistów złożony z trzech do pięciu członków. Są oni wybierani przez Zgromadzenie na pięcioletnią kadencję. Aby zagwarantować pełną bezstronność, członkowie Zarządu nie mogą łączyć tej pracy z byciem posłem, radnym, wójtem czy burmistrzem. Zarząd dba o realizację inwestycji, budżet oraz sprawne działanie wspólnych usług publicznych.

Zasada dwóch kluczy: nikt nie zdominuje gry

Ta zasada to sprawiedliwy bezpiecznik, który chroni mniejsze gminy przed dominacją Trójmiasta i jednocześnie nie pozwala małym miejscowościom na paraliżowanie ważnych dla całej metropolii inwestycji.

Aby jakakolwiek uchwała (np. o budżecie czy wspólnym bilecie) weszła w życie, musi zdobyć dwa klucze jednocześnie:

KLUCZ 1

Większość mieszkańców (klucz ludnościowy): za decyzją muszą opowiedzieć się delegaci reprezentujący gminy, w których mieszka łącznie ponad połowa (większość) mieszkańców całej metropolii (wyliczana co roku na podstawie oficjalnych danych GUS).

KLUCZ 2

Większość delegatów (klucz samorządowy): tę samą decyzję musi poprzeć co najmniej $\frac{2}{5}$ (czyli minimum 40%) wszystkich delegatów wchodzących w skład Zgromadzenia, gdzie każda gmina i powiat ma swojego reprezentanta.

Dzięki temu rozwiązaniu duże miasta nie mogą narzucić swojej woli mniejszym sąsiadom, a mniejsi partnerzy nie mogą zablokować rozwoju całego regionu. Cały proces jest w pełni przejrzysty – imienne wykazy tego, jak głosował każdy wójt, burmistrz, prezydent czy starosta, są niezwłocznie publikowane w internecie (BIP).

Zasada jawności

Zasada jawności jest fundamentem funkcjonowania Metropolii. Cała działalność jej organów jest jawna, a ewentualne ograniczenia tej jawności mogą wynikać wyłącznie z ustaw krajowych.

Mieszkańcy mają zagwarantowane konkretne, ustawowe narzędzia kontroli:

DOSTĘP DO INFORMACJI I WGLĄD W DOKUMENTY

Każdy obywatel ma ustawowe prawo wstępu na sesje Zgromadzenia oraz posiedzenia jego komisji. Mieszkańcy mają pełny dostęp do dokumentów wynikających z wykonywania zadań publicznych, w tym do protokołów z posiedzeń i sesji organów związku oraz komisji Zgromadzenia.

JAWNOŚĆ GŁOSOWAŃ

Głosowania na sesjach Zgromadzenia muszą odbywać się za pomocą urządzeń rejestrujących lub w sposób imienny. Imienne wykazy tego, jak głosował każdy delegat, są niezwłocznie publikowane w Biuletynie Informacji Publicznej (BIP).

CAŁKOWICIE JAWNE FINANSE

Jawność dotyczy również każdej wydanej złotówki. Ustawa wymaga pełnej jawności debaty budżetowej, publikowania uchwały budżetowej wraz z jej zmianami, udostępniania sprawozdań z wykonania budżetu oraz przedstawiania pełnego wykazu kwot udzielanych dotacji celowych.

Autonomia samorządów

Ustawa wprost zabezpiecza autonomię lokalnych samorządów przed jakimkolwiek narzucaniem woli ze strony władz metropolii. Organy związku metropolitalnego (Zgromadzenie i Zarząd) nie są organami nadzoru ani kontroli, ani organami administracyjnymi wyższego stopnia w stosunku do wójtów, burmistrzów, prezydentów miast czy starostów.

METROPOLIA NIE STOI WYŻEJ W HIERARCHII SAMORZĄDOWEJ

Metropolia nie może uchylić, zmienić ani kontrolować decyzji administracyjnych wydawanych przez Twojego lokalnego wójta czy burmistrza.

ZAKRESY ZADAŃ SĄ ŚCIŚLE ROZDZIELONE

Ustawa gwarantuje, że wykonywanie zadań przez związek metropolitalny nie może naruszać zakresu działania gmin, powiatów ani województwa. Wspólne działania (np. w zakresie transportu czy gospodarki odpadami) są realizowane na zasadzie partnerskiej współpracy, a nie administracyjnego przymusu.

Pełna przejrzystość na każdym kroku

Nad tym, by każda złotówka z metropolitalnego budżetu była wydawana uczciwie i zgodnie z prawem, czuwa wielostopniowy system kontroli.

KONTROLA WEWNĘTRZNA

Od wewnątrz działania Zarządu oraz podległych jednostek stale sprawdza powoływana przez Zgromadzenie **Komisja Rewizyjna**, składająca się z przynajmniej trzech delegatów.

KONTROLA ZEWNĘTRZNA

Z kolei nadzór zewnętrzny nad legalnością wszystkich działań sprawują państwowe organy nadzorcze: **Premier oraz Wojewoda Pomorski**, a każdą operację finansową, budżet i wydatki metropolii dokładnie bada i ocenia **Regionalna Izba Obrachunkowa**.

Więcej informacji:

www.ustawametropolitalna.pl